

Эсэгэ ороноо, эхэ нютагаа эб хамта мандуулая!

БҮРЯАД АРАДАЙ СОНИН

1998
апрелин
4

Хабарай дунда
хүхэгшэн туулай
харын
8
гарагай 7
СУББОТО
№ 60 (19901)
Газетын сэн хэлсээтэ

1921 оной
декабриин
21-һээ гарана

Бүгэдэ арадай сонин

Мүнөөдэрэй
шухала
асуудал

Мүнөөдэр - Геологуудай үдэр

БУРЯАД ОРОНОЙ БАЯЛИГ

Менделеевэй таблицада ородог бүхы бодос зүйлнүүд Буряад ороной баян байгаада бии юм. Дэлхэйдэ угаа хомороор ушардаг вольфрам, молибден, ураан гэхэ мэтэ ашагта малтамалууд манай баялиг болоно. Тусхайлбал, Баунтын аймагтахи Хиагда гэжэ газарта одоон ураанай хэбтэшэ Росси соо эгээн ехэ нөөсэтэй, мүн Холбооны алтанай хэмжээн Россин нөөсын ехэтэ хубинь гэжэ элирүүлэгдээн байна.

Бусад ашагта малтамалууде бэдэрхэ, нөөсьень тодорхойло талаар геологийн Бурядад управлени дүшэн жэлэй туршада яһала ажал ябуулхан намтартай. Түгнэдэ, Галуута нуурай эрьедэ шулуун нүүрхэн, Ошурково шадар - минеральна бодос, Хяагта, Сэлэнгэдэ - флюорит, Яруунын үргэн дэбисхэр дээрэ - металлнуудай үнэтэ зүйлнүүд, кварцит гэхэ мэтэ ашагта малтамалууде манай геологууд обээрһон, шэнжэлһэн, нөөсөнүүдэйнь хэмжээ тодорхойлһон, ашаглалгада тусаан габыятай.

Алтан... Имагтал алтаар бүхы баялигууде хэзээдэше сэнгэдэг ха юм даа. Энэ зүйл тухай ямаршы тайлбари хэрэгтэй - баранда ойлгосотой, дээдын хэмжээнэй эд гэшэ. Тиймэһээ алта малталгын жэшээ дээрэ бэйгаалин баялигы ямараар ашагланабди гэжэ харуулая.

Буряад ороной дэбисхэр дээрэ алта малталгын 43 предпряти мүнөө үедэ хүдэлжэ байна. Тэдэнэрэй үйлдбэрийн арга боломжонуд ондо ондоо. Зарим артельнүүд жэлэй туршада 33 килограмм, харин нүгөөдэхи предпряти аяар 2700

килограмм хэмжээнэй алта сээрээр абана. Правительство, Президентын зүгһөө тусхай хэмжээнүүдэ абананай ашаар энэ халбари хүүлэй жэлнүүдэ эршэтэйгээр хүгжэнэ.

Гүрэнэй коммерческэ банкнууд, тусхайлбал, Русь-банк, МАПО-банк, Россин кредитнэ банк, Байкал-банк, Бикомбанк болон бусад дүн хамта инвестициин 57,6 млрд. түхэриг алта малталгын халбаридэ шэглүүлһэн байна. Энэ халбари хүгжөөхэ хүсэлэнгэйгөөр манай республика Англиин нэгэ фирмэтэй тусхай хэлсээ баталаад, мүнгэнэй кредит абаха болоо юм. Акционернэ «Бурят-золото» нэгэдэл 25 миллион доллар США-һаа абанан байна.

Алта малтан ашаглаха үйлдбэрийдэ 4600 хүн ажаланна. Гол түлэб Баунтын, Муйскын ба Ахын аймагуудта артель, предпрятинууд хүдэлнэ. Үшөө гурбан аймагуудта бага хэмжээнэй үйлдбэринүүд бии. Алта малтаха эрхын 253 лицензи үгтэнхэй.

Энэ халбари хүүлэй үедэ бүтээсэтэй нарин техникээр эбсэгжэжэ байнхай. Жэшээхэдэ, алтанай Кедровая гэжэ руднигай болбосоруулан шанаржууагын фабрикада тодхоогдон модуль сүүдхэдэ 300 тонно хадын шорой газар үйлдбэрихэ арга боломжотой юм. Тэрэнһэнь оройдоо хэдэн грамм алтанай зүйл абтадаг ааб даа. Жэлэй туршада иимэ аргаар 200 килограмм сээр алта абтана гэшэ. Эндэхи үйлдбэри хадаа хүүлшын долоон жэлэй хугаасада хэрэглэгдэжэ байһан МАПО-банкын инвестициин үрэ дүн болоно. Энэ проектын

хамтын үнэ сэн 23 миллиард түхэригтэ хүрэнэ.

Һүүлшын табан жэлэй туршада манай республикада алта малтан абалгын хэмжээн хоёр дахин дээшлээ. 1997 ондо дүн хамта 5 тонно алтан Буряад орондо малтагдан байна. Харин урда жэлдэнь 4331 килограмм абтан байгаа.

Хэрбээ Саха Яхадай Республикын алмазаар баяжаха аргатай байхада, манай республикада алтанһаа олзо ехээр олохо боломжотойбди. Камчаткын областин жэшээгээр алтанай жаса байгуулаад, нөөсьень арьбадхажэ байха тусхай түсэб мүнөө зохиогдон.

Ураан малган абаха үйлдбэри хүгжөөшөгүй һаа, 2005 он болотор хүршэ Шэтын областин ураанай ГОК-ой үйлдбэрийдэг хэмжээнэ гараха ёһотойбди. Энэ малтамалай үнэ сэнгэй 10 процент газарай эзэн - Буряад Республикын бюджетэ орожо байха юм.

Баян даа Буряад орон. Ашагта малтамалуудайнь ехэнхи хубинь үшөө газарай хүрһэн дорой байбашье, хэрэглэмжын саг болзорой ерэхэдэ, манай үри бэнэр баялигаа гүйсэд ашаглажа, баян дэлгэр ажагууха бээ гэжэ найданабди.

Харин мүнөө манай габыята геологуудай дүшэн жэлэй туршада бээржэ олоһон, шэнжэлжэ элирүүлһэн ашагта малтамалуудай гайтай ехэ нөөсэ үшөөл газар дороо хадагалагданхай хэбтэнэ. Хэрэгтэй болоболнь, үглөөдэршье ашаглажа эхилжэ арга боломжотойбди.

Н. НАМСАРАЕВ.

ТОГТООЛ

«Россин Федерациин эрхэтэдэй референдумда хабаадаха эрхэ ба эрхэтэдэй хунгуулин эрхэнүүдэ лаб хангаха тухай» Федеральна Хуулин 38-дахи статьяе, мүн «Буряад Республикын Президентын хунгалта тухай» Буряад Республикын Хуулин 38-дахи статьяе хазагайруулан тухай.

Олондо мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүд, жэшээхэдэ, «Общественное телевидение Бурятии», мүн «Правда Бурятии» газетэ хунгалта тухай хуулинууде хазагайруулан, кандидатуудай тусхайгаар бүридхэлдэ абтахаһаа урид идхалгын удхатай материалнууде толилно гээд Буряад Республикын хунгуулин комисси тэмдэглэнэ.

«Буряад Республикын хунгуулин комисси тухай» Буряад Республикын Хуулин 9-дэхи статьятай зохилдуулан, Буряад Республикын хунгуулин комисси иигэжэ тогтообо:

1. Хунгалтын урда тээхи идхалгын хүдэлмэри ябуулхадаа, хуулинууде хазагайруулахагү гээд олондо мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдэй хүтэлбэрлэгшэдэ уридшалан хануулаха.
2. Хунгалта тухай хуулигай зохилдуулан, кандидатуудай тусхайтаар бүридхэлдэ абтар

хууляар тогтоогдомол гуримай ёһоор хунгагшадай гар табилгатай хуудаһанууде суглуулха ябадал кандидатууде дэмжэхэ имагтал нэгэ арга болодог гээд олондо мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдэй хүтэлбэрлэгшэдэ хануулаха хэрэгтэй.

Хунгагшадай гар табилгатай хуудаһанууде суглуулха үедэ хунгагшадай суглаанууде, кандидатууде дэмжэһэн ниитын нэгэдэлнүүдэй пленумүүд (конференцинууд) үнгэргэгдэхэ ёһотой гэжэ хууляар хараалагданагүй.

3. Тус тогтоол «Бурятия», «Буряад үнэн» газетэнүүдэ толило.

Буряад Республикын хунгуулин комиссиин түрүүлэгшэ Н. ЦЫГАНКОВА
Буряад Республикын хунгуулин комиссиин секретарь А.ДЕДЮКИНА.

Улаан-Үдэ,
1998 оной мартын 31.

ПРЕЗИДЕНТЫН ТУШААЛДА ШЭНЭ КАНДИДАДУУД

Республикын Мелиораци ба хүдөө ажыхыё уһаар хангаха талаар гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ Николай КОНДАКОВ хунгагшадай бүлэгөөр Буряад Республикын Президентын тушаалда дэбжүүлэгдэбэ. Энээн тухай Буряад Республикын хунгуулин комиссида мэдээсэгдэһэн байна. Николай Кондаков үнгэргэһэ зарлалай Гүрэнэй дүүмын депутат байһан юм гээд хануулая.

Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын заводой начальник Александр КОРЕНЕВ Буряад Республикын Презид

дентын тушаалда кандидатаар дэбжүүлэгдэбэ. Хунгагшадай бүлэг дэбжүүлээ гэжэ А.С.Коренев мэдээсээд, Буряад Республикын хунгуулин комиссида мэдүүлгэ барья.

Хурамхаанай аймагһаа дэбжүүлэгдэһэн, ажал хэдэггүй, хорин зургаан наһатай Нима ЦЫБИКОВ Буряад Республикын Президентын тушаалда кандидат болохоһоо арсаһан тухай мэдүүлгэ Буряад Республикын хунгуулин комиссида эдэ үдэрнүүдэ үгөө.

С.СОЧИРОВ.

АЖАЛГҮЙШҮҮЛДЭ - АНХАРАЛ

- Ажалгүй зоние олоной хүдэлмэридэ хабаадуулаха хэрэгые Президент болон Правительство оорынгоо хиналта доро шангалан абахаар хараална. Мүнөөдөө гүрэнэй бүридхэлдэ абтан 14 мянган ажалгүйшүүл соһоо оройдоо 600 хүн үдэрэй талаар хүдэлмэри хэдэг юм байна. Жэшээхэдэ, шахардуу байдал Баргажанай-Адаг хуурида тогтонхой: ой модоной ажыхы болон заһаһанай заводуудта ажал зогсоһондо тоотой, ганса Майский хуурида (Хурамхаан) 184 хүн хүдэлмэри олохо аргагүй болонхой. Баһал ой модоной үйлдбэрийдэ хабаатай Хүрбэ тосхондо (Хори) иймэшүү юмэн үзэгдэнэ. Харгы замһаа холо хууринуудта социальна хангалтын илангаяа муудаһаниинь мэдээжэ. Ажалгүй, мүнэггүй зондо наймааһадынь ерэнгү хя юм.

СУЛА МҮНГЭН СУГЛАРЖАЛ БАЙһАЙ, ТЕЭД...

Налог татабари республика соомнай нэгэ талаараа, нёдондойхи энэ үетэй сасуулбал, һайн дүн харуулааг байна: сула мүнгэнэй өросо 15 процентээр дээгүүр ябана. Мартын 27-ной мэдээгээр Федеральна бюджетэ - 62 млн., Буряад Республикада - 27 млн., хотонуудай болон районуудай жасада 56 млн. түхэриг оруулагдаба.

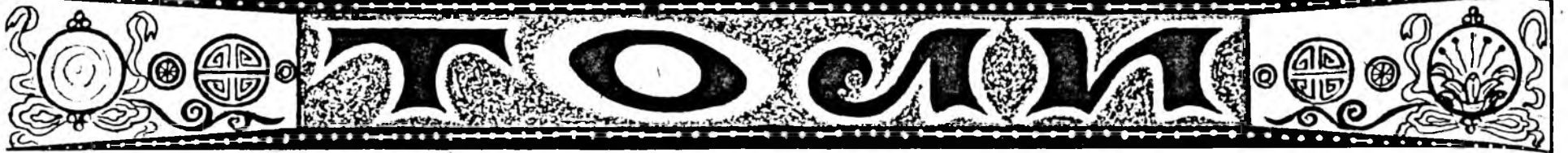
АПРЕЛИИН 25-ДА СУББОТНИК

Советскэ районной партийн райком, дайнай, ажалай ветерануудай совет, «Бурядай-авиалини», «Туяна» гэжэ акционернэ бүлэгүүд, «Электромашина», судна бүтээлгын заводуудай ажалша коллективүүд, һуралсалай эмхинүүд апрелин 25-да субботник үнгэргэжэ гэһэн үүсхэл гаргаба.

- Урдандаа жэл бүри субботник үнгэргэжэ, Улаан-Үдэ хотоёо болбосон түхэлтэй болгохо хэрэгтэ бултадаа хабаадаг байгаабди. Харин һүүлэй үедэ шухала удха шанартай патриотическа энэ үүсхэл үнгэргэгдэхэеэ болиһон байгаа. Мүнөө субботник үнгэргэхэ асуудал гарган районной ветерануудай советэй гэршүүдтэ баяр баясхан хүргэнэбди, гэжэ Советскэ районной захиргаанай толгойлогшо А.А. Бертаков районной ветерануудай советэй ээлжээтэ пленум дээрэ үгэ хэлэхэдэ мэдүүлээ. - Тиймэһээ апрелин 25-да эхилжэ субботникто районной бүхы хүн зон эдэбхи үүсхэлтэйгээр хабаадаха гэжэ найданаб. Энэмнай байгша оной зун, Советскэ районной байгуулагдаһаар 60, харин Буряад Республикын - 75 жэлэй ойн һайндэрнүүдтэ зориулагдаһань бшуу, гэжэ Александр Архинович тобилоо һэн.

Районной эдэбхитэдэй гарган үүсхэлтэ энэ хэрэг хотын захиргаанай шэнэ гулваа Г.А. Айдаев дэмжэжэ, хотын гурбан районуудта апрелин 25-да субботник үнгэргэхэ гэһэн тогтоолдо гараа табиба.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

Тэнсүүриггүй илгавартай гурбан гэхэдэ: тэнгэригазар, тэмээн-ямаан, хотохүдөө... Үнэхөөрөөшье, тэмээн ямаан хоёр мүргэлдэжэ шадахагүй, тэнэг сэсэн хоёр хөөрэлдэжэ шадахагүй гэлсэдэг ха юм даа.

Тээд хото хүдөөгэй зоние иигэжэ илгаруулбал, хүдөөгэйхид доромжолуулһандаа гомдохы ёһоор гомдохо эрхэтэй. Нүбэлгэн ухаагаараа, һонор мэдэрэлээрээ, уужам сэд-

гүй, өройдоо гушан найман процентьень хотын айл түлэжэ, бусадьень гүрэн тусхай дотациин аргаар өөр дээрээ абана гээшэ. Иимэ хүнгэлэлтын мүнгэнэй хэмжээн үнөөхи хотынхидай 2 миллионой бүридэлдэ оролсоно бшуу. Хоёрдохёор, хотын хүн бүхэн, тэрэ тоодо нургуулийншьё наһанай үхибүүд, үдэр бүри трамвай, автобусоор адагай хоёр дахин иишэ-тиишээ ябана ха юм. Мүн лэ транспортын

боломжотой. Хонинойшьё сэн-тиимэрхүү. Голхормоор даа.

Хүдөөгөөр ябахадашни, алишьё ажахынхид, илгавариггүй, хэдэн жэлэй туршада салин хүлһэ абаагүй байна. Зарим тэды таряанай зүйл болон бартераар абтагдаһан хубсаһа, шархи хүдөөгэйхид тэ хүртэнэ. Таряан ажалай, фермернүүдэй коллективүүд бутаран таража, мүнөө үедэ тосхон бүриин 70-90 процент зон ажалгүй болошонхой. Имагтал

«ЗОНОЙ ГАШУУДАЛ, ЗОБОЛОН СЭДЬХЭЛДЭЭ БАГТААЖА ЯБАХАНЬ ХҮНДЭЛ ДАА»

(Аха тухай үгэ)

1967 оной зун Хэжэнгэ нютагта аюулга ушар боложо, милициин старшина, тэрэ нютагай участково инспектор Цыден-Доржо Бадмажапович Бадарханов ажалайнгаа уялга үнэн сэхээр дүүргэн, эзэрхүү муухай алууршанай гарһаа наһанһаа урид мордоо һэн.

Эсэгэ орондо хамгаалгын Агууехэ дайнай гал дүлэн соогуур амиды мэндэ гаража, нютагаа бусаһан, II болон III шатын Алдар Солын орденуудаар, «Эрэлхэг зоригтой байһанай түлөө» («За отвагу») гэхэн хоёр медальнуудаар шагнагдаһан минии хайрата эсэгэ, амгалан тэнюун байдалда хоёр хүнэй наһа хорооһон шунахай золигтой тэмсэн, баатарай үхэлөөр унаа һэн. Эсэгэм тиихэдэ 53 наһатай боложо ябаа... Милициин албанда хорин табан жэл эсэлэ сусахагүй хүдэлһэн, «Милициин отличник» гэхэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнэ эсэгым сэрэгэй бүхы хүндэлэл сахин, Хэжэнгэ нютагай Соёлой байшан сооһоо олон түмэн зон һүүлшын замда үдэшөө һэн. Эсэгым хүүрэй хажууда хүндэтэ харуул табигдажа, милициин сэрэгэй албатан һүүлшын ёһолол үгэн, хэжэ ябаһан хэрэгшетынай үргэлжэлүүлхэбди, гэжэ тангариглаа һэн.

Буу бариһан милициин албатанай хажууда зогсоһон хаб харахан үһэтэй, хурса томо нюдэтэй, толгойдонь үшоол томо милициин малгай - эсэгынгээ малгай үмдэнхэй арбан гурбатайхан хүбүүхэниие олон зон хайрлан, эсэгынгээ нэрэ нэрлүүлжэ, эжыдээ тухатай, дүүнэртээ мээхэй ябаарайш гэжэ сэдьхэжэ байгаа һэн.

Хэдышьё ехэ уйдхар гашуудалда абтаһаншьё һаа, нюдэнһөө нэгшье нёлбоһо гоожуулангүй, шүдөө хам гэжэ зууһан хүбүүхэн хайрата эсэгынгээ хүүрэй хажууда юун гэжэ бодожо байгаа хаб?

Томо болохоодо, заатагүй абынгаа замаар ябахаб, танай нэрэ гутаахагүй гэжэ һанажа байһаниинь магадгүй. Тэрэ хүбүүхэн милициин подполковник болонхой, «Милициин отличник», «Буряадай республикын габьяата юрист» гэхэн хүндэтэ нэрэ зэргэтэй минии аха Данзан-Шоймпол (ородоороо Михаил) Бадарханов болоно.

Дүрбэн дүүнэрээ хайрата ганса эхэтээ гарынь ганзагада, хүлынь дүрөөдэ хүргэлсэһэн, эжимнай туһалагша, эсэгын орондо эсэгэ боложо ябаһан минии аха ажалдаа үнэн сэхээр хандажа, нүхэд соогоо хүндэтэй болонхой. Милициин ажалай эгээл хүндэ албанда-уголовно мүрдэлгэдэ хори гаран жэл соо хүдэлжэ байна. Мүнөө республикын МВД-гэй уголовно мүрдэлгын управлениин даргын туһалагшын уялга дүүргэнэ. Амаралтагүй ажал хэнэ гэхэдэ, алдуу болохогүй. Үдэр һүниггүй ухаан бодолоо гүйлгэжэ, эрдэм мэдэсээ хэрэглэн, элдэб илгаваринууды бэдэрэн, хүнэй ами наһанда хорлоһон зоние мүрдэн оложо, хэнээлтэдэ оруулаха гээшэ тиимэ бэлэн хэрэг бэшэ ха юм.

"Хүнэй үй гашуудал, зоболон, үхэл хаража, сэдьхэл соогоо багтаажа ябахань хүндэ байдаг," гэжэ ахамни хэлэдэг.

МВД-гэй «Хүндэлэлэй ном» соо мүнхэлэгдэһэн нэрэнүүд соо минии эсэгын нэрэ алтан үзэгүүдээр бэшээтэй. Хэжэнгэ тосхоной шэнэ гуламтануудай нэгэн эсэгымни нэрээр нэрлэгдэнхэй.

Абынлаа иимэ хүндэтэ нэрынь бузарлангүй, нэрынь нэрлүүлжэ, эршэ дундаа ябаһан Данзан-Шоймпол ахадаа, гэр бүлэдэнь, үнэр баян, буянтайхан ябахыень хүсэнэб.

Е.ДАШИНМАЕВА,
Улаан-Үдын 51-дэхи
нургуулийн багша.

ХҮДӨӨГЭЙ НЭБШЭЭН ШЭМЭРҮҮН

хэлээрээ хүдөөгэйхид зарим найзагай хотынхидые хойноо хаяхал.

Зүгөөр хото, хүдөөгэйхидэй сэсэ буляалдаан тухай бэшэ, харин эдэ хоёр ангиин тэнсүүриггүй илгаваритай ажабайдал тушаа тэмдэглэлнүүдые уншагшадта дурадхахамни.

Тоо, баримтанууд юу гэршэлнэб?

С о ц и о л о г у д а й шэнжэлһэнэй ёһоор, мүнөө үедэ манай республикадахи хотын нэгэ бүлын мүнгэнэй олзо хүдөөгэй нэгэ бүлын олзобориһоо эгсэ хоёр дахин дээгүүр. Гадна городой зоной туйлаха амидаралай хэмжээн 2 миллион (хуушан мүнгөөр) дотациин хайрада хүртэнэ. Харин хүдөөгэй нэгэ хүндэ оройдоол 120 мянган түхэригэй социальна туһаламжа үзүүлэгдэнэ.

Эндэ тайлбари хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, иимэ хэмжээнэй мүнгэн «амидыгаар» хэншьё-хүдөөгэйшьё, хотыншьё хүн алын дээрээ абанагүй. Иимэ хүнгэлэлтын туһаламжа гүрэнэй зүгһөө орожо байдаг юм байна гэжэ олонхимнай огто мэдэдэггүй ха юм.

Жэшээ баримталан тайлбарилая.

Городой хүн байрладаг байшангаа өөрөө мяхан бээрээ баряагүй, коммунальна талаар өөрынгоо хаб аадалгатайгаар инженериз түхээрэлгэнүүдые ашагланагүй. Соргоор дамжуулагдаһан дулаанай үнэтэ сэн, халуун, хүйтэн ухаар хангалтын сэн, коммунальна ашаглалгын албанууды хүдэлгэхэ бүхы гаргашанууд үнэн дээрээ угаа ехэ гарзатай юм. Өөрынь сэнгые квартирын түлс а бусаажа шададаг-

бодото гаргаша, тэрэниие ашаглалгын өөрын үнэ сэн хадаа зондо худалдаһан биледүүдээр бусаагдадаггүй. Гүрэн мүн лэ хүнгэлэлтын дотаци энэ халбариды шэглүүлдэг юм.

Гэхэ мэтын хүнгэлэлтэнүүдые мүнгэнэй хэмжээгээр тоолоходо, городой нэгэ хүндэ хамта дээрээ жэлэй туршада хуушан мүнгөөр аяар хоёр миллион үгтэнэн зэргэтэй болоно гээшэ.

Харин хүдөөгэйхид гүрэнэй жасада хотынхидтай адли хэмжээнэй налог түлэжэ байбашье, социальна тиимэ туһаламжын хайрада мүртэй хүртэнгүй ха юм. Энэндэнь голхормоор ааб даа.

Дунда зэргээр абажа харахада, хотынхидай салин хүдөөгэйхидтэ орходоо хоёр дахин ехэ. «Аа-а! Хүдөөгэйхид өөһэдынгөө мяха, хүн дээрэ байна ха юм даа. Хотын бидэнэр мэтэ магазин, дэлгүүрээр ябажа, худалдаанай хилээмэ, мяха, хү, үндэгэ, овоц абанагүйл, үдэр бүри автобус, трамвайн гаргашагүйл», гэжэ городойхид хэлэдэг. Үгүүлбэри соонь үнэн үгэ байжашье магад, зүгөөр хүдөөгэйхидэй олзобори холошьё ошодоггүй. Үнөөхи дэлгүүртэ асарагдаһан үхэрэй мяхан дээдэ зэргээр хуушан мүнгөөр арай шамай хоёр миллиондо хүрэдэг. Тэрэ 2 миллиондо баарһад харадагшьёгүй. Амадажа абаһан наймаашад, тэрэ тойронхи хубалзанууд мяхандань аһалдаад, үхэрэй эзэнэй олзобориин ехэтэ хубиинь «эдижэрхинэ». Гунан үхэрые гурбан жэлдэ тэжээхэ юм байнаш, харин хотын хүн нэгэ һарын салингаар тэрэниешни худалдажа абаха арга

пензионернүүд айл бүлын тэдхэмжэгшэд болоо ха юм. Залуушуулай ажаллаха нуури үсөөржэл байна.

Хэрбээ үшөө хорин жэлэй урда манай республикын зоной тооо хүдөө хото хоёрой хоорондо илгахада, хүдөөдэ тэрэ үедэ 70 процент ажаһуудаг байгаа. Статуправлениин һүүлэй мэдээгээр, республикын хотонуудта мүнөө хүн зоной 60 процент болошонхой.

Энэ тоонууд юу баримталнаб гэхэдэ, мүнөөнэй сагта хүдөөгэйхид город руу нүүжэ байна. Нүүдэлэй урасхалай үдэр бүри үргэн боложо байһаниинь ойлгосотой. Хүдөөдэ ажал олохонь бэрхэгэй болонхой, харин хотодо нүүжэ ерэнэн хүн ажалгүйшьё һаа, гар үзүүрэй наймаа хээд, хоолойгоо тэжээхэ аргатай ха юм.

Үшөө нэгэ үзэгдэл шэнэ сагай шэнжые гэршэлнэ. Муушалагдаһан совет үедэ хүдөөгэй басагад, хүбүүдэдэ эрдэмдэ олоороо хаа хаанагүй һурадаг һэмнай. Миин тээр һурахаһаа гадна үшөө стипенди абадаг байгаа ха юм. Харин мүнөө эгээл баян хүн лэ хүдөөһөө үхибүүдээ ябуулжа, түлбэритэй институтта һургаха аргатай. Үгытэйшэг аилай ямаршьё һонор, "алтаншьё толгойтой" сэсэн үриин хэргы хаагдашаба ха юм даа.

Хүдөөһөө хото руу нүүдэл иимэ эршэтэйгээр үргэлжэлбэл, уданшьёгүй буряад зон гол түлэб городойхид болоод, тоонто нютагаймнай бууса дээрэ үрмэдэһэн, халаахай ургахань гү? Үрмэдэһэнэй анхилаан гашуун даа, гашуун, харин хүдөөгэй нэбшээн шэмэрүүн...
Н.НАМСАРАЕВ.

байгал шадарай нютагүүдта

ТАРЯШАДЫЕ ЗЭБСЭГЖҮҮЛНЭ

Улаан-Удын судна бүтээлгын завод директор Геннадий Ильич Цукановые Хүдөө ажыхын министрствэдэ хараад, "Та эндэ ямар хэрэгээр ябанабта" гэжэ хонирхобобди.

- Хабарай тарилгада бэлдхэл хэжэ ябанаб, - гэжэ энеэбхилнэ.

- Хүдөө ажыхын техникэдэ хэрэгтэй запчастнуудые манай заводой цехүүд соо бүтээсэнэбди. Илангаяа олоор ямар зүйлнүүдые дарханабиди гэхэдэ, имагтал шагтагалагдадаг машинануудай хэрэгсэлнүүдые. Тусхайлбал, культиваторай һабарнуудые, сеялкын зарим зүйлнүүдые, олон янзын балуурай хэрэгсэлнүүдые, плугай лемех гэхэ мэтэнүүдые хүдөөгэй

ажыхнуудай захилаар бүтээнэбди. Республикын бүхы аймагуудай олонхи ажыхнууд манай заводтой харилсаа холбоотой болоо. Маркетингын тусхай таһаг байгуулаад, эрилтхангалгын асуудалнуудые шийдхэнэбди. Иймэ аргаар хүдөөгэй хитдэшые тухалнабди, ө ө н э д ы н г ө ө хүдэмэришэдтэшые ажал олонобди, заводтоо олзо оруулнабди.

Н. НАМСАРАЕВ.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 5-дахи разрадай токар Павел Иванович Селифонкин хүдөөгэй техникэдэ запчаст дархална.

Г. САМБЯЛОВАЙ фото-зураг.

Хүн ба байгаали

ХЭН ШАНДА ХҮРТӨӨБ?

Буряад республикын болон республикын аймагуудай газетэнүүдтэ байгаали хамгаалха асуудалда таһалгаряагүй анхаралаа хандуулжа, олон старья, корреспонденти, тусхай хуудануудые хэблэжэ байдаг газетэнүүд урмашуулагдаа. Жэшээнь, үнгэрэгүшэ жэлэй туршада оршон тойронхи байгааг хамгаалха асуудалда зорюулжа, тусхай хуудануудые, олон тоото корреспондентинүүдые хэблээн Прибайкалиин, Загарайн, Хяагтын аймагуудай "Прибайкалец", "Вперёд", "Ленинское знамя" газетэнүүд конкурсдо шалгаржа, түрүүшын гурбан нуури эзэлбэ. Эдэнэртэ

тус тустань мүнгэн шан Хүндэлэй грамотатайгаар барюулагдаба. Тиихэдэ "Буряад үнэн", "Правда Бурятин" газетэнүүдэй редакцин хүдэлмэри эрилэгшэд урмашуулагдаа. Эдэнэрхээ гадна Ивалгын, Мухар-Шэбэрэй аймагуудай газетэнүүд мүнгэн шанда, Хүндэлэй грамотада хүртээн байха юм.

Байгша ондо бүхы харалга-конкурснуудаа үргэлжлүүлжэ, Буряад оронойгоо байгаагийн баялигуудые хамгаалха, аша үрэтэйгөөр хэрэглэхэ асуудалые нуладхангүй, эмхидхэлэй, ойлгууламжын хүдэмэри ябуулха шухала гэжэ пленумдэ хабаадагшад тоолоно.

Б.ЦЫРЕМПИЛОВ.

НҮХЭРЭЙ ДУРАСХААЛДА

Үни удаан хүндөөр үбшэлхэнэй хүлээр 1998 оной мартын 31-дэ хэлэ бэшгэй эрдэмэй кандидат, Россин Эрдэмэй академин Сибирийн ангиин монгол судлаалай, буддологийн, тибетологийн институтудай эрдэмтэ хүдэмэрилэгшэ Дулма Доржиевна Гомбоин наһа бараба.

Д.Д.Гомбоин 1946 ондо Шэтын областин Ага нууринда алба хаагдай бүлэдэ түрөө юм. Шэтын багшанарай институтудай хэлэ бэшгэй факультет дүүргээд, Агын Буряадай автономито округтой Могойтын районой Догойн дунда нургуулида ород хэлэ, литература заагаа хэн. 1972 ондо СССР-эй АН-ай СО-гой БФ-гэй Нийтын эрдэмэй институтда ажалда абтажа, эндэл 1977-1980 онуудта аспирантурада нураһан, "Типология сюжетов и образов э х и р и т - б у л а г а т с к о г о героического эпоса" гэхэн темээр кандидатай диссертаци бэлдэжэ, хамгаалһан байна. Ондо ондоо үеын, ондо ондоо нютагуудай үлгэрнүүдые шэнжэлжэ зуураа, үлгэр түүрээлгын, юрэнхыдөө, аман зоёолой мүнөө үеын байдлые ажаглан тобшолдог байгаа. С.П.Балдаевай дүүргэжэ, хойто үенүүдтэ дамжуулан эрдэмэй ажал ябуулгын зүйлнүүдые шуудалхадаа, тэрэ "Гэсэрэй" Молтийн хубилбарин сюжетэй корпус тодорүүлха хүдэмэри бөөдүүлэ хэн. Эсэстэнь тус үлгэрэй гурбан боти хэблэгдээн байна. Буряад ороной, Шэтын, Эрхүүгэй областынуудай районуудта аяншалжа суглуулан зүйлнүүдынь элбэг олон аад, аша үрэ ехэтэй.

Шэлэһэн шэглэдээ Дулма Доржиевна үргэн мэдэсэтэй байха зуураа шэнжэлгын тобшололнууд гүнзэги баримтатай байдаг хэн. Шэнжэлхы хүдэмэринүүдын шанар хайтай байһанай ашаар эрдэм ухаанай хэрэглэмжэдэ ходоодо байха.

Дулма Доржиевна тон ажалша зоримгой байжа, үнэтэй шухаг үрэ дүнгүүдые заабол туйладаг байгаа. һайн һайхан, сагаан сэдхэлтэй нүхэрэймнай дурасхаал манай ой ухаанда хэтэдээ мүнхэ үлэхэ.

БҮЛЭГ НҮХЭДЫНЬ.

Шатар

ХҮТЭЛИГЭЙ ХҮДЭР ХҮВҮҮДЭЙ ИЛАЛТА

Буряад арадай эрхим хувүүдэй нэгэн, гүрэнэй ба партиана ажал ябуулагша М.Н. Ербановай дурасхаалда зорюулан шатар наадагшадтай турнир Алайрай районтой Кутулик нууринда боложо үнгэрбэ. Тус мурьсоондэ Эрхүүгэй областин, мүн Усть-Ордын округтой олон комантанууд хабаадаа.

Буряад Республикаһаа ВАРК-ын команда хабаадаба. Спортын мастерта кандидат Захаров түрүүтэй Баяндайн районной команда 20 очко абажа, нэгэдэхи нуури эзэлэ. Харин Боохоной районной команда хоёрдохи, ВАРК-ын команда гурбадахы нуури эзэлэн байна. Буряад Республикын Түнхэнэй районной команда дүрбэдэхи нуурида гараа.

Мурьсоонэй хубин нуури гаргахада, Баяндайн районной В.Захаров, В. Швед 9 нааданһаа 7,5 очко абажа нэгэдэхи нуури, ВАРК-ын команды эхнэрнүүдэй дундаһаа А.Гармаева 9 нааданһаа 9 очко абажа, нэгэдэхи нуури эзэлэ. А.Капитонов, В. Кукина хоёрдохи, А.Шагжиева гурбадахы нуурида гараһан байна.

Удаадахы мурьсоондэ Агын ба Усть-Ордын национальна округуудай, Шэтын ба Эрхүүгэй областынуудай, Буряад Республикын шатараар комантануудые хабаадуулха тухай тон зүб дуралхал оруулагдаһан байна.

Лубсама Гармаева, шатараар Россин Федерациин судья.

ДУГАРОВА Галина Доржиевна

нэгэдэзэй материально-техническэ үндэһэ нууриие найжуруулаха гэжэ саг үргэлжэ оролдодог байгаа.

Г.Д.Дугарова нийтын ехэ хүдэмэри ябуулдаг, 20 жэл соо медицинскэ хүдэмэрилэгшэдэй обкомой гэшүүн, Россин Федерациин туберкулёз хэрэглэдэг эмхи зургаануудай ахмад врачнарай зүблэзэй гэшүүн байгаа.

Галина Доржиевна үндэр мэргэжэлгээ, энхэрэн хайрлахы сэдхэлэйнгээ ашаар сугтаа хүдэлэришэдэй, үбшэнтэдэй дунда тон хүндэтэй бэлэй.

Г.Д.Дугарова Россин Федерациин, Буряад Республикын габьяата врач гэхэн хүндэтэ нэрэ зэргэнүүдтэй, Буряад Республикын Хүндэлэй грамотануудаар хэдэн удаа, "СССР-эй элүүрые хамгаалгын отличник" гэхэн тэмдэгээр шагнагдаһан байна.

Һайн һайхан сэдхэлтэй эмшэлэгшэ эхэнэр, багша, хүтэлбэрилэгшэ Галина Доржиевна Дугаровагэй гэрэлтэ дурасхаал сугтаа хүдэлдэг нүхэдэйн, нурагшадэйн, үбшэнтэдэйн дунда хэтэдээ мүнхэ үлэхэ.

"Фтизиатрия" нэгэдэзэй коллектив.

1998 оной апрелин 6-да үдэрэй 12-ноо 14 саг болотор республиканска больницын захиргаанай корпусо наһа барагшатай хахасалгын ёһолол үнгэрхэ.

Һайхан сэдхэлтэй эхэнэр, элүүрые хамгаалгын бэлигтэй эмхидхэлшэ, эрхим бэлдэхэлтэй мэргэжэлтэ, республикын туберкулёз хэрэглэдэг албанай хүтэлбэрилэгшэ Галина Доржиевна Дугарова ойро зуура үбдэхэнэй хүлээр 61 наһан дээрээ наһанһаа нүгшэбэ.

Москвагай 1-дэхи медицинскэ институтудай эмшэлгын факультет 1961 ондо дүүргээд, Шэтын областин Агын округтой туберкулёз хэрэглэдэг диспансертэ врач-фтизиатраар хүдэлжэ захалаа хэн. 1963-1968 онуудта Буряад Республикын туберкулёз хэрэглэдэг диспансерэй участково фтизиатраар хүдэлбэ. 1968-1970 онуудта Москвадахи туберкулёз шэнжэлдэг эрдэмэй институтудай клиническэ ординатурада нуража гараад, ординатораар, стационарна ангиие даагшаар хүдэлбэ.

1981 онһоо туберкулёз хэрэглэдэг республиканска диспансерэй ахмад врачар ажаллаа, 1990 онһоо "Фтизиатрия" гэхэн республиканска нэгэдэл толгойлоо.

Элүүрые хамгаалгын эмхидхэлшын эрхээр туберкулёз хэрэглэдэг республикын эмхи зургаануудай хүдэмэриие зохидуулан найжуруулха талаар эршэтэй оролдодог гаргадаг хэн.

Г.Д.Дугарова шэнжэлэн үзэлгын болон эмшэлгын шэнэ олон аргуудые нэбтэрүүлһэн байна. Республика дотор түрүүшүүлэй тоодо диспансертэ эндоскопическа кабинет, иммунологическа лаборатори нээгдэхэн, лазераар эмшэлэгшэ нэбтэрүүлэгдэхэн, заншалта медицинин аргууд үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болоһон юм.

Г.Д.Дугаровагэй оролдоогоор республикын Арадай Хурал 1996-2000 онуудта туберкулёзтой тэмсэхэ тусхай зорилготой республиканска программа, "Буряад Республикын хүн зоние туберкулёзноо аргаха тухай" Хуули баталан абтаа хэн.

Медицинскэ кадрнуудай мэргэжэл дээшлүүлэхэ хэрэгтэ ехэ анхал хандуулдаг, "Фтизиатрия" гэхэн республиканска медицинскэ

Хайрата эгшэ
ДУГАРОВА
Галина Доржиевнагай,
хайрата дүү басаган
ГОМБОИН
Дулма Доржиевнагай
сагһаа урид наһа бараһан
ушараар журналистикын ветеран
Ч.Д.Гомбоинда Агын Буряадай
автономито округой захиргаан,
нютагаархидай "Алхана" эблэ
гүнзэги шанала гашуудалаа
мэдүүлэнэ.

Хайрата хани нүхэр
ДУГАРОВА
Галина Доржиевнагай
сагһаа урид наһа бараһан
ушараар Бүгэдэ буряадуудай
үндэһэн соёлой эблэзэй
Президент А.Н.Д.Дугаровта,
бүлэдэнь Агын Буряадай
автономито округой захиргаан,
нютагаархидай "Алхана" эблэ
гүнзэги шанала гашуудалаа
мэдүүлэнэ.

Хайрата хани нүхэрэйнь
ДУГАРОВА
Галина Доржиевнагай
наһа бараһан ушараар Бүгэдэ
буряадуудай үндэһэн соёлой
эблэзэй Президент
А.Н.Д.Дугаровта, бүлэдэнь,
дүгын зондо болон
турэлхитэнь "Буряад үнэн"
газетын редакцин
хүдэмэрилэгшэд гүнзэги
шанала гашуудалаа мэдүүлэнэ.

Наһанайнь нүхэр
ГАЛИНА ДОРЖИЕВНАГАЙ
сагһаа урид наһа бараһан
ушараар Бүгэдэ буряадай
үндэһэн соёлой эблэзэй
Президент, Россин Федерациин
арадай уран зурааша
А.Н.Д.Дугаровта Буряадай
композиторнуудай холбоон
гүнзэги шанала гашуудалаа
мэдүүлэнэ.

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

Ахамад редактор А.Л. АНГАРХАЕВ
РЕДАКЦИОННО-КОЛЛЕГИ: Б-М.Ж. БАЛДАНОВ (ахамад редакторай орлогшо), Г.Х.ДАШЕЕВА (ахамад редакторай орлогшо), Б.В. ГЫНДЫНЦЫРЕНОВ (харюусалгата секретарь), А.Г.ЛУБСАНОВ (Буряад Республикын Правительство), Д.Д.СУНДАРОН (Буряад Республикын Арадай Хурал), таһагуудые даагшад: Н.Д.НАМСАРАЕВ, Т.В.САМБЯЛОВА, Д.Ш. ХУБИТУЕВ, А.Д. ТАПХАЕВ; В.И.ПИНТАЕВ (хэлбэлэй директор).

Манай адрес:
670000, Улаан-Удэ,
Каландаршвилин үйлэ,
23, "Буряад үнэн" газетын
редакци.

Газетэ хэблэлэй 1
хуудан хэмжээтэй.
Индекс 50901.
Хэлэг 3900
(хамта 25.900).
Хэблэлдэ
тушаагдаһан саг 17.00.

"Республиканска типографи" гэхэн
АО-до газетэ хэблэгдээ.
Директорийн телефон: 21-40-45.
Б-0079-дөхи номертойгоор
бүридхэлдэ абганхай.
Заказ № 8309

Редакцин телефонуд: ахамад редакторай - 21-50-96, приёмнын - 21-54-54, ахамад редакторай орлогшонорой - 21-68-08, 21-64-36, харюусалгата секретарини - 21-50-52, секретариатай - 21-50-52, таһагууд: экономикын болон политикын - 21-63-86 (даагшаны), 21-34-05, 21-55-97, соёлой, түүхын болон ялуушуулай - 21-54-93 (даагшаны), 21-57-63, 21-69-58, 21-60-21, мэдээлэлэй болон рекламн - 21-62-62, 21-67-81, хэблэлэй - 21-33-61, оператор-корректорнүүдэй - 21-61-35, фотокорреспондентнүүдэй - 21-33-61, компьютернай түбэй - 21-66-76.

"Бурятия" хэблэлэй телефонуд: директор - 21-49-94, бухгалтерн - 21-23-67, вахта - 21-60-91.

Тоолуудай, бодото баримтануудай, хүнэй, нютагай нэрэнүүдэй бэшгэлые хазгайруулан ушарта авторнуудын харюусалгатай. Редакцин һанамжа авторайхидтай адли бэшэ байжа магад.